

RECENZJE

Rocznik Pedagogiczny 37/2014
PL ISSN 0137-9585

ZBIGNIEW KWIECIŃSKI
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

EUGENIA POTULICKA:
*NEOLIBERALNE REFORMY EDUKACJI W STANACH ZJEDNOCZONYCH.
OD RONALDA REAGANA DO BARACKA OBAMY;*
OFICyna WYDAWNICZA IMPULS; KRAKÓW 2014

Książka Profesor Eugenii Potulickiej o reformach edukacji w Stanach Zjednoczonych w okresie ostatnich trzech dekad trudna jest do przecenienia. Autorka – z niezwykłą rzetelnością i mikroskopową drobiazgowością analiz, połączoną z makroskopowym oglądem najnowszych dziejów szkolnictwa amerykańskiego pod wpływem ideologii („teorii”) neoliberalnych – demaskuje stopniowy, konsekwentny, spójny ruch amerykańskiej oświaty wszystkich szczebli ku jej całkowitemu podporządkowaniu „żelaznym prawom” i „niewidzialnej ręce” wolnego globalnego rynku z dominacją USA na nim.

Dzięki przenikliwym analizom Eugenii Potulickiej owa „niewidzialna ręka” staje się przezroczysta i widzialna w jej przejawach, procedurach i skutkach, co jest niebywale ważne z czterech powodów:

1. Wdrażanie reguł wolnego rynku jako zasady organizującej system szkolnictwa powoduje, że kształcenie i wychowanie szkolne stają się systemem blokad rozwoju ludzi ku pełni ich możliwości i głębi ich człowieczeństwa; rynek jako główny regulator szkolnictwa jest wrogiem rozwoju jako celu edukacji.

2. Amerykańskie szkolnictwo jest globalnym wzorcem naśladowanym przez cały świat, zwłaszcza przez Unię Europejską.

3. Polski system edukacji od 35 lat beładnie dryfuje w różnych kierunkach, ale imituje wiele rozwiązań amerykańskich i naśladowujących je projektów i legislacji UE.

4. „Demokratyczny” (socjalliberalny?) prezydent Obama kontynuuje z całą stanowczością antydemokratyczne, konserwatywne, neoliberalne reformy oświaty w USA.

Z tych czterech powodów książka Profesor Eugenii Potulickiej jest czymś więcej niż krytyczną monografią problemową z pedagogiki porównawczej o niezwykłej aktualności teoretycznej (szerokie spektrum teorii i ideologii), doniosłości metodologicznej (wzorcowy warsztat hermeneutyki krytycznej) i ważności

politycznej i praktycznej (dokładna analiza szczegółów reform, demaskacja ich ukrytych skutków). Jest to dreszczowiec z zakresu porównawczej polityki oświatowej napisany z pozycji ... liberalnych. Właśnie liberalnych, stąd słuszne jest oszczędne odwoływanie się przez Autorkę do pedagogów radykalnych, choć zarazem demaskuje ona kolejne polowanie na lewicę i „komunistów” we współczesnych uczelniach amerykańskich oraz powiększanie pierwotnych (rodzinnych, kulturowych, rasowych) różnic społecznych przez szkolnictwo wszystkich szczebli. Przez to książka zyskuje na umiarkowanym obiektywizmie, pozbawiona jest lewicowej zaciekłości.

Monografia ta może być wyjściowym podręcznikiem dla naszych polityków oświatowych sytuujących się na lewo i pośrodku sceny politycznej, a wiadrem lodowatej kąpieli umysłowej dla narodowców, fundamentalistów rynkowych i katolickich, PiSu i jego odłamów, polityków Zombi i poppedagogów oraz ślepych naśladowców „strategii bolońskiej”. Pewnie podręcznikiem takim dla nich nie będzie, bo żadem z tych odłamów nie czyta książek, ale jest to lektura godna polecenia każdemu myślącemu inteligentowi, każdemu akademickiemu pedagogowi. Szczególnie warte studiowania są reformy prywatyzacyjne, wdrażanie voucherów, szkół czarterowych, testów narodowych i międzynarodowych, „laboratorium” wielkiej zmiany po katastrofie „Catriny” (aż się prosi analogia do „transformacji” polskiej), a także cynizm i fałsz ideologów wolnego rynku w edukacji.

Zaletą książki jest niespieszność Autorki z udzielaniem rad polskim Czytelnikom. To jedna z kilku miar jej wielkiej klasy badawczej i autorskiej.

Jest to też rzadki przykład książki polskiej, którą warto by wydać równocześnie po angielsku, jako lekturę dla zachodnich unijnych Europejczyków.

Gorąco ją polecam Czytelnikom akademickim i oświatowcom wszystkich szczebli.